

DUDÁCI, DRACI A KOUZELNÉ VÍLY

BARVITÉ PUTOVÁNÍ IRSKEM, SKOTSKEM A WALESEM

Liba Švrčinová-Cummings

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Pokračujeme do Newgrange, irské jméno je Brú na Bóinne. Bylo to královské pohřebiště z předkřesťanských dob, ale pravděpodobně mělo i jiné účely. Pohřebiště je pět tisíc let staré, tedy starší než Mykény, py-ramidy a Stonehenge. V okolí je mnoho dalších nalezišť. Tahle mohyla byla objevena v 16. století. Naštěstí pro nás dnes se stalo, že když začali kopat, trefili se náhodou hned ke vchodu. Tam narazili na balvan, zdobe-ný vytesanými trojúhelníky a spirálami. A že byli pověřčiví, nechtěli roz-zlobit nějaké božstvo a od kopání upustili. Tak zůstala mohyla neporušená až do dob, kdy už se s památkami zacházelo s větším respektem.

Na prohlídku vnitřních prostor nás dělí na dvě menší skupiny. Chod-bička je těsná a mírně stoupá nahoru. To se ukáže být kritické pro funkci stavby. Uprostřed je hlavní komora a z ní vybíhají další tři postranní – menší, kruhovitého tvaru a uspořádané do tvaru kříže. Komora nalevo je údajně vždy největší, opakuje se to stejně i v dalších nalezených mo-hylách. Často obsahuje mělkou vanu, vyhloubenou v kameni. Pripomíná křtitelnici, ale je 5000 let stará! Kameny stropu jsou kladené tak, že horní hrana vždy o něco přečnívá a tím se tvoří kupole. Středem kamenů je vytesaná drážka na odvodňování směrem ven a kupole je naprosto vodo-těsná. Žertem říkají, že to je jediné místo v Irsku, kde nikdy nezapršelo.

Pata mohyly je zvenčí obložená obrovskými balvany o váze od jedné do pěti tun. Balvany nepocházejí z tohoto kopce, ale z místa vzdáleného

Spirály v kameni, pohřební komora v Newgrange

asi 20 km. Přední část mohyly je obložená bílým křemenem, který pochází z místa asi 16 km odsud, ale opačným směrem. Ty obyčejné stavební kameny pocházejí z údolí místní řeky, ale i ta je vzdálená pár kilometrů a museli je vynést do kopce.

Za zimního slunovratu, 21. prosince, škvírou od vchodu zasvítí slunce a osvětlí vnitřní komoru. Protože slunce je v prosinci poměrně nízko, udělalo by to v komoře jen záblesk. Tím, že chodba uvnitř stoupá, na devatenácti metrech délky asi o dva metry nahoru, slunce škvírou prosvítí důkladně a udělá na podlaze čáru. Celý úkaz trvá asi 7 minut. Objevuje se tři dny před slunovratem, pak v den samotného slunovratu a ještě dva dny po. Pak už slunce dopadá na škvíru pod příliš ostrým úhlem a úkaz mizí. Nabízí se jedna z možností, jak vysvětlit spirály vytesané v balvanu u vstupu. Na jedné straně jsou spirály tři, pak je odděluje svislá čára

a na opačné straně čáry jsou spirály dvě. Obě sady spirál se vzájemně k sobě točí v opačném směru. Značí to čas? Tři dny před slunovratem, slunovrat a dva dny po slunovratu? Tohle jsou jen dohady, přesně to neví nikdo.

V informačním středisku je možno vyplnit papír a každoročně losují padesát šťastlivců, kteří jsou přizváni se jevu zúčastnit. Jenže to nejen, aby člověk vyhrál tu loterii, ale také, aby zrovna v den zimního slunovratu svítilo slunce! To je další sázka do loterie. Tak uvidím, jestli se Štěstěna usměje, třeba na Vánoce ještě poletím do Irska znovu!

Nedaleko informačního střediska je místo, kde se na řece Boyne udála bitva mezi králem Jamesem II., katolíkem, a Vilémem Oranžským, protestantem. Vilém se vydal do bitvy ze severu, král James z jihu od Dublinu. Snažili se získat kontrolu nad brodem přes řeku.

Síly nebyly zdaleka vyrovnané. Na protestantské straně stála armáda o 36 tisících cvičených vojáků, s nejnovějšími mušketami, které byly daleko rychlejší k obsluze. Na katolické pak bylo přibližně 23 tisíc mužů, ale mnozí nebyli cvičení vojáci. Měli zastaralé muškety a někteří byli ozbrojeni jen kosami a dalším zemědělským náradím. Zato ale měli dobrou jízdu. Celou bitvu však komplikoval bahnitý terén. Katolický král James vydal rozkaz k ústupu a bitvu vzdal. Po bitvě utekl do vyhnanství do Francie a Irsko zůstalo pod nadvládou protestantů. Následky této bitvy zásadně změnily chod historie země až dodnes.

Průvodce ví i o keltských oppidech v Čechách, i o osidlování Vikingy. Ti vlastně Dublin původně založili, zrovna tak i Wexford, Waterford a Cork, ale pak byli vyhnáni Kelty. Ne že by Keltové byli svatoušci, ale ve srovnání s Vikingy to byli barbaři velice jemní a kultivovaní. Vikingy do Irska lákalo bohatství klášterů a pořádali časté nájezdy spojené s plundrováním všeho, co za to stálo.

Tady trochu přeskočím do jiné země. V muzeu Vikingů v Roskilde v Dánsku vyzvedli z mořského dna zálivu pět vikinských člunů. Ty byly kdysi potopeny schválně, aby zablokovaly přístup mělkým zálivem do Roskilde, které tenkrát bylo hlavním královským městem Dánska.

Rozborem bylo zjištěno, že dřevo na čluny pocházelo z Dublinu. Dánové postavili přesnou repliku toho největšího člunu a posádka snad třiceti šesti lidí se z Roskilde plavila do Dublinu. Člun to vydržel, i když moře bylo docela drsné. Plavba trvala čtyři dny. Čluny Vikingů tradičně neměly palubu, takže do všeho stříkala voda. Posádka spala na směny v žebrovi člunu, a když se vezme v potaz, že Vikingové neměli žádný Gore-Tex, nafukovací matračky, nepromokavé plachty a rychleschnoucí materiály, pro slabé povahy to nebylo.

Zajímavé je, že Vikingové se původně plavili hlavně podél pobřeží Baltského moře a jejich čluny a čtvercové plachty nebyly dobře uzpůsobené pro plavbu na otevřeném oceánu. Keltské čluny *currach* byly naopak prověřené Severním mořem a pro otevřený oceán byly přizpůsobené velice dobře. Vikingové se od Keltů naučili stavět vhodnější lodi a ty jim umožnily delší výpravy dále na západ. Dosáhli Islandu, Grónska a Newfoundlandu a možná pokračovali i o něco dále na jih podél pobřeží Kanady. Existují spekulace, že se snad dostali až na Ostrov prince Edwarda. Klobouk dolů.

Průvodce mi říká, že je původně z Connemary. Tak se ho ptám, jestli ví, kde je Maam Cross. Je to nějaké místočko, kam se mám později dostat a odtamtud mě někdo vyzvedne taxíkem. Má mě odvézt do Leenane, tam mi začíná týdenní pěší túra. Prý ano, místo zná dobře, bydlí 12 km odtamtud. Je to křižovatka s malým hotelem, není se kde ztratit.

Většinu lidí, nebo vlastně všechny mate můj přízvuk. Myslí si, že jsem Skotka, ale pak je zmate, že jsem z Kanady. Jeden chlapík mi říká, že mám ale tak krásný skotský *brogue*, tak jak je to možné, že Skot nejsem? Že bych si měla nechat přetestovat DNA, jestli nemám keltskou krev. Asi k tomu přispívá i to, že to původní Calgary, podle kterého je kanadské město pojmenované, se nachází ve Skotsku. Že jsem Češka, to už jim neříkám, to by je vyšinulo úplně.

U návštěvního centra dostávám lekci výslovnosti irské gaelštiny. Výhoda je, že nemám problém vyslovit „ch“, také mají čárky nad samohláskami,

třeba dlouhé á a dlouhé í a vyslovuje se to stejně jako česky. Ale další kombinace jsou složitější a stejně nevím, co čtu. „S“ na začátku se vyslovuje jako š. Takže *slí* se čte „šlí“ a znamená to „jít.“ Bůhví, odkud jsme vlastně kdysi z pradávna při-šli.

Návrat do Dublinu a balit na zítřejší cestu. Nejdříve se ale musím jít najíst, volím tradiční *fish and chips*, smaženou rybu a brambůrky. K vedlejšímu stolu si přisednou čtyři lidé a jeden má na batůžku javorový list. Dávám se s nimi do řeči. Pak nás může složit – jsme téměř sousedi, všichni z Calgary, toho kanadského. Dva bydlí asi tři minuty ode mne na západ, další asi pět minut na jih a poslední z nich tři minuty cesty na východ. A to musíme do Irska, abychom se setkali?

SHAMROCKER

AUTOBUSOVÝ ZÁJEZD

Shamrock je anglicky trojlístek jetele a je to všudypřítomný symbol Irska. Svatý Patrik prý lístek jetele použil k tomu, aby vysvětlil svatou trojici – Otec, Syn a Duch svatý. Kupodivu to ale není oficiální irský národní symbol, tím je zlatá harfa.

Autobus je téměř plný. Hodně Australanů, pak dost lidí z Kalifornie a několika jiných států USA, jeden řecký pár, jedna Ruska, jedna Kanadanka z Montrealu a tři Číňanky ze Singapuru. Vedoucí zájezdu je holka, Rachael, a docela od rány. Hned zkraje nám říká pravidla. Jestli na sebe někdo nechá čekat, musí pro celý autobus zazpívat písničku nebo něco předvést, bez výjimky. Pak se máme jeden po druhém představit – jméno, země, povolání, proč jsme si vybrali Irsko. Všichni to berou stručně, jen Ruska se vychvaluje do nebes, kde všude už byla a že dělala na olympijských hrách technickou podporu, bla, bla, bla.

OBSAH

ZELENÝ OSTROV	5
IRSKO 2014	11
Dublin.....	12
Hill of Tara a Newgrange	17
Shamrocker	27
Poloostrov Dingle a Ennis	30
Ostrov Inis Mhór (původní irské jméno), Velký ostrov.....	39
Galway.....	42
Poloostrov Connemara.....	44
Z Galway do Leenane nebo také Lenaun, irsky An Liónán.....	44
Leenane, údolí Maum, průsmyk Mám Eán, jezero Lough Inagh.....	48
Ostrov Inishbofin, irsky Inis Bó Finne.....	51
Národní park Connemara	54
Croagh Phádraig – hora svatého Patrika	56
Westport.....	59
Dublin.....	62
IRSKO 2015	67
Dublin a Galway	67
Connemara, tentokrát jinýma očima	71
Inis Mhór	80

Ostrov Omev	86
Errisbeg – Roundstone	92
Okruh Kerry	98
Killarney – Glenbeigh	
Dostavník a boheryen	101
Skellig Michael, voda a whisky	104
Waterville, pomsta Hvězdných válek	114
Waterville – Caherdaniel	116
Waterville, Staigue Fort, Sneem	121
Sneem – Kenmare	123
Kenmare	125
Kenmare – Dublin	128
Hory Wicklow	129
SEVERNÍ IRSKO	134
Dublin, Cong Abbey, Galway	134
Galway, Cong, Turlough, Strandhill, Drumcliff, Derry	136
Derry (Londonderry)	139
Derry, Glenveagh, Slovanské tance a blaničtí rytíři – irská verze.	142
Dunluce, Giant Causeway, Belfast	144
Belfast – dobrá válka není, je jen špatný mír	147
Andělský dech Dublinu	154
SKOTSKO 2016	158
Dunkeld, Culloden, Ullapool, Vnější Hebridy	163
Ostrovy Lewis a Harris	169
Harris – Luskentyre – Zlatá cesta a co všechno se dá udělat pro vdavky	182
Isle of Skye	186
Pevnina Skotska	191
Souostroví Orkneje	199
Skara Brae – Marwick Head – Brodgar Standing Stones	204

Zpět na hlavní pevnině Skotska	215
Fort Augustus, odpočinkový den a Lochneska	220
Fort Augustus, Fort William, plnou parou vpřed do Mallaigu	228
Spean Bridge	229
Masakr v Glen Coe a ceilidh v Obanu	230
Směr Edinburgh – Loch Awe a hrad Kilchurn – ozbrojený po zuby – památník Wallace a hrad Stirling	232
Edinburgh	237
Edinburgh, ten méně luxusní	241
Hrad Stirling – Kelpies – Loch Lomond	247
Něco dobrého na zub – cranachan	252
Malý slovník keltských slov, která se často opakují v místních názvech	254
SKOTSKO 2017	255
The Borders	259
Braemar	264
Edinburgh, odpočinkový den	268
Západní pobřeží a ostrov Arran	271
Brodick – Corrie	273
Corrie – Lochranza, zkratkou	275
Z Lochranzy do Pirnmillu a zpět	282
Z Pirnmillu přes Auchagallon a Machrie Moor a nekonečné bažiny do Blackwaterfootu	285
Blackwaterfoot – Lagg	298
Lagg – Whiting Bay, nemtudom a szeretlek	300
Whiting Bay – Lamlash –Sever proti Jihu?	307
Lamlash – Brodick, skotská ovesná kaše a kruh se uzavírá.	310
Brodick – Oban	316
Iona a Isle of Mull	317
Cala Ghearraidh, po anglicku Calgary.	322
St. Andrew's	332

Edinburgh – Národní muzeum	337
Stručná orientační tabulka kultur	339
Emigrační vlny ze skotska	339
WALES 2018	341
Cardiff	342
Cardiff – Swansea – poloostrov Gower – Rhossili a Artušův kámen.	346
Brecon Beacons	351
Caerleon a údolí Wye	362
Anglesey	365
Z Holyhead do Trearddur Bay.	368
Z Trearddur Bay do 4 Mile Bridge	372
4 Mile Bridge do Rhosneigr.	375
Barclodiad y Gawres	380
Aberffraw – Menai Bridge	388
Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch – splňuje se starý sen	399
Moelfre	408
Beaumaris.	417
Přesun z Beaumaris do Llanberis	423
Snowdonia	423
Llanberis.	425
Přesun z Llanberis do Beddgelertu, jezero Llyn Dinas a Rybářova stezka	430
Beddgelert – Rhyd Ddu – Beddgelert.	435
Beddgelert – Bangor – Cardiff.	439
Cardiff.	440
PONOŘENÍ DO ÚVAH	444

DUDÁCI, DRACI A KOUZELNÉ VÍLY

BARVITÉ PUTOVÁNÍ IRSKEM, SKOTSKEM A WALESEM

Liba Švrčinová-Cunnings

Přebal vytvořil Lukáš Tuma.

Fotografie Kirsten Buhr, Mary-Ann Podgorski
a Liba Švrčinová-Cunnings.

Odpovědný redaktor Judith Random.

Vydalo Nakladatelství Epoque s. r. o.,
Praha 1, Kaprova 12, v roce 2019
jako svou 723. publikaci.

První vydání, 456 stran.

Sazbu a litografii provedlo studio Prestig.

Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o.

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Knihy Nakladatelství Epoque můžete zakoupit
u svého knihkupce nebo si je lze objednat:
písemně na adrese: Kaprova 12, 110 00 Praha 1 – Staré Město,
telefonicky na čísle: 224 810 353,
e-mailem na adrese: objednavky@epocha.cz,
na internetové stránce: www.epocha.cz